

Olympiáda ľudských práv

23. ročník, školský rok 2020/2021

Krajské kolo – dištančné – 11.2.2021

Kategória: Stredné školy

Test - úlohy

Milé súťažiaci, milí súťažiaci,
test obsahuje 25 úloh rôznej náročnosti. Na ich vypracovanie máte 60 minút.
Každá úloha má 1 správne riešenie a hodnotu 1 – 3 body. Celkom môžete získať 40 bodov.

Skratky použité v teste:

ECRI – Európska komisia proti rasizmu a intolerancii; LGBTI – lesby, geovia, bisexuálne, transrodové a intersexuálne osoby; NR SR – Národná rada Slovenskej republiky; OSN – Organizácia Spojených národov; SR – Slovenská republika

Úloha 1

V roku 2021 uplynie 55 rokov, odkedy Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov prijalo Medzinárodný dohovor o občianskych a politických právach a Medzinárodný dohovor o ekonomických, sociálnych a kultúrnych právach. Tieto dohovory sú súčasťou tzv.

- a) The International Bill of Human Rights.
- b) The Universal Bill of Human Rights.
- c) The Global Bill of Human Rights.

Úloha 2

V roku 2021 uplynie 15 rokov od založenia medzivládneho orgánu Organizácie Spojených národov, nástupcu dlhoročnej Komisie OSN pre ľudské práva. Ako sa v súčasnosti nazýva tento orgán, ktorého úlohou je posilňovať ochranu ľudských práv na celom svete?

- a) Úrad Vysokého komisára pre ľudské práva.
- b) Valné zhromaždenie OSN.
- c) Rada OSN pre ľudské práva.

Úloha 3

Amnesty International, medzinárodná mimovládna organizácia, zameraná na presadzovanie ľudských práv, je v roku 2021 aktívna už

- a) tridsať rokov.
- b) šesťdesiat rokov.

c) sto rokov.

Úloha 4

Podľa Dohovoru o právach dieťaťa je telesné trestanie a ponižovanie detí

- a) v osobitných a výnimočných prípadoch dovoľené len rodičom.
- b) neprípustné, zakázané za každých okolností.
- c) dovoľené len osobám pracujúcim v nápravných zariadeniach pre deti a mladistvých, ak je to nevyhnutné pre ich riadnu výchovu.

Úloha 5

Nobelovu cenu za mier za rok 2020

- a) získala humanitárna medzinárodná organizácia Svetový potravinový program (WFP).
- b) získali konžský lekár Denis Mukwege a iracká jezidská ľudskoprávna aktivistka Nadia Muradová.
- c) získala Medzinárodná kampaň za zrušenie jadrových zbraní.

Úloha 6

Štátne orgány môžu podľa Ústavy SR

- a) konať podľa vlastného uváženia, vedomia a svedomia.
- b) konať iba v medziach a v rozsahu medzinárodného práva a spôsobom, ktorý ustanovia akékoľvek rozhodnutia Európskej únie.
- c) konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Úloha 7

Ústava SR stanovuje: Nikomu nesmie byť spôsobená ujma na právach pre to, že

- a) neuplatňuje svoje základné práva a slobody.
- b) uplatňuje svoje základné práva a slobody na úkor niekoho iného.
- c) uplatňuje svoje základné práva a slobody.

Úloha 8

Čo ustanovuje Ústava SR?

- a) Každý dospelý človek má spôsobilosť na práva.
- b) Každý občan má spôsobilosť na práva.
- c) Každý má spôsobilosť na práva.

Úloha 9

Medzi ľudské práva tzv. tretej generácie patria aj práva, ktoré sa vzťahujú na životné prostredie. Ústava SR takéto právo formuluje ako

- a) právo každého na priaznivé životné prostredie.
- b) právo občanov na zdravé prírodné prostredie.
- c) právo na chránené prírodné a životné prostredie.

Úloha 10

Verejného ochrancu práv v Slovenskej republike

- a) menuje prezident SR na návrh mimovládnych organizácií.
- b) volí Národná rada SR.
- c) ustanovuje Slovenské národné stredisko pre ľudské práva na Slovensku.

Úloha 11

Ústava SR zaručuje petičné právo. Petíciou však nemožno

- a) navrhovať zmenu ústavy a ústavných zákonov.
- b) vyzývať na porušovanie základných práv a slobôd a zasahovať do nezávislosti súdov.
- c) spochybňovať záujmy a názory demokratickej väčšiny.

Úloha 12

Vyberte správne, čo ustanovuje Ústava SR: Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie

- a) nemajú prednosť pred zákonmi SR.
- b) majú prednosť pred zákonmi SR.
- c) môžu mať prednosť pred zákonmi SR.

Úloha 13

V ustanoveniach tzv. antidiskriminačného zákona, platného v SR od roku 2004, ide hlavne o

- a) dosiahnutie sociálnej a majetkovej rovnosti a ochranu pred akoukoľvek nerovnosťou.
- b) rovnaké zaobchádzanie vo všetkých oblastiach života a ochranu pred diskrimináciou.
- c) rovnaké zaobchádzanie v niektorých oblastiach a ochranu pred diskrimináciou.

Úloha 14

Pred Európskym súdom pre ľudské práva môže jednotlivec namietať (po vyčerpaní vnútroštátnych opravných prostriedkov), porušenie svojich práv zakotvených

- a) v Dohovore Rady Európy o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- b) v Charte základných práv Európskej únie.
- c) vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv.

Úloha 15

Ktorá zo susedských krajín Slovenskej republiky sa v roku 2020 stala známa homofóbnou rétorikou štátnych orgánov a rozširovaním tzv. zón bez LGBT?

- a) Česká republika.
- b) Maďarsko.
- c) Poľská republika.

Úloha 16

V júli 2021 uplynie 70 rokov, odkedy Valné zhromaždenie OSN prijalo Dohovor o právnom postavení utečencov, podľa ktorého je utečencom alebo utečenkou osoba, ktorá sa nachádza mimo svojho štátu

- a) z dôvodu obavy pred prenasledovaním z rasových, náboženských, národnostných dôvodov alebo z ekonomických dôvodov.
- b) z dôvodu obavy pred prenasledovaním z politických dôvodov alebo z dôvodu odsúdenia v nespravodlivom súdnom procese.
- c) z dôvodu obavy pred prenasledovaním z rasových, náboženských, národnostných dôvodov alebo z dôvodu zastávania určitých politických názorov.

Úloha 17

V tzv. kolíske demokracie, v USA, obvinila v januári 2021 snemovňa reprezentantov prezidenta Trumpa z podnecovania vzbury. V SR môže byť prezident SR tiež stíhaný, a to podľa Ústavy SR iba za

- a) úmyselné porušenie základných práv a slobôd podľa ústavy alebo medzinárodnej zmluvy a za vlastizradu.
- b) úmyselné porušenie ústavy a za vlastizradu.
- c) vraždu, podnecovanie vzbury a vlastizradu.

Úloha 18

V súlade s Ústavou SR možno za určitých okolností obmedziť osobnú slobodu človeka. V prípade, ak je osoba obvinená zo spáchania trestného činu, možno ju vziať do väzby počas vyšetrovania, aby neovplyvňovala svedkov, nevyhýbala sa trestnému konaniu útekou alebo nepokračovala v trestnej činnosti. O väzbe môže rozhodnúť

- a) len sudca.
- b) sudca a v prípade terorizmu aj prokurátor, no maximálne na 30 dní.
- c) sudca a v prípade obzvlášť závažných trestných činov aj špeciálny prokurátor.

Úloha 19

Len niektoré ľudské práva sú absolútne a nemožno ich obmedziť. Pri väčšine ľudských práv sa stretávame s ich obmedzením. Čo k tomu uvádza Ústava SR?

- a) Pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ.
- b) Pri základných právach a slobodách sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Akékoľvek

obmedzenia musí odobriť Ústavný súd Slovenskej republiky.

c) Pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na to, aký má obmedzenie zmysel a účel. Takéto obmedzenia môže prijať len vláda Slovenskej republiky.

Úloha 20

Kriminálna aktivita, ktorej cieľom je pomocou psychickej manipulácie vylákať z obete osobné údaje, vyvolať falošnú dôveru a vylákať ju na osobnú schôdzku, kde väčšinou dochádza k fyzickému násiliu, sexuálnemu zneužitiu, zneužitiu obete na detskú prostitúciu, k výrobe detskej pornografie a pod. sa nazýva

- a) whistleblowing.
- b) stalking.
- c) grooming.

Úloha 21

Poslanecký zbor Národnej rady SR schválil v decembri 2020 veľký reformný ústavný zákon v oblasti justície, ktorý mení viaceré časti Ústavy SR. Tento ústavný zákon, okrem iného,

- a) mení systém prokuratúry v SR na štátne zastupiteľstvo po vzore Českej republiky.
- b) zavádza do sústavy súdov SR Najvyšší správny súd SR.
- c) zavádza novú súdnu mapu SR, ktorá má zlepšiť vymožitelnosť práva.

Úloha 22

Európsky parlament v septembri 2020 vylúčil jednu z nositeľiek Sacharovovej ceny (za slobodu myslenia) zo spoločenstva nositeľiek a nositeľov tejto ceny. Ide o

- a) bieloruskú kandidátku na prezidentku Sviatlanu Cichanovskú.
- b) pakistanskú aktivistku Malálu Júsufzajovú.
- c) mjanmarskú političku Aun Schan Su Ťij.

Úloha 23

Európska komisia proti rasizmu a intolerancii (ECRI) zverejnila v roku 2020 šiestu monitorovaciu správu o Slovensku. Poukázala na niekoľko nedostatkov, vrátane ochrany práv LGBTI komunity, segregácie rómskych detí a nedostatočnej nezávislosti niektorých kontrolných orgánov. ECRI je

- a) poradný orgán Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe.
- b) ľudskoprávny monitorovací orgán Európskej únie.
- c) nezávislý orgán na monitorovanie ľudských práv Rady Európy.

Úloha 24

Ústavný súd Slovenskej republiky v roku 2020

- a) v kontexte pandémie COVID-19 riešil viacero podnetov súvisiacich s možným porušením základných práv a slobôd alebo nesúlalom právnych predpisov s Ústavou SR.
- b) nefungoval z dôvodu nedostatočného počtu sudkýň a sudcov.
- c) vyhlásil za protiústavný Ústavný zákon o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu, čím znemožnil vláde SR prijať opatrenia proti pandémie COVID-19.

Úloha 25

Ktorá sociálna sieť v roku 2020, s odvolaním sa na ambíciu chrániť slobodu prejavu, zriadila vlastný "najvyšší súd" ("Oversight Board") s právomocami preskúmať niektoré rozhodnutia predstaviteľiek a predstaviteľov sociálnej siete?

- a) Twitter
- b) Google+
- c) Facebook

Zdroje:

Ústava Slovenskej republiky; Zbierka zákonov SR; Odborné publikácie o ľudských právach; Medzinárodné ľudskoprávne dohovory a dokumenty; Denná mienkotvorná tlač; Verejnoprávne médiá; Internet.

Autor a autorka: JUDr. Michal Davala, Ph.D., LL.M.; PhDr. Dagmar Horná, PhD.

Recenzentka: prof. PhDr. Silvia Miháliková, PhD.

Redakčná úprava: PhDr. Dagmar Horná, PhD.

Celoštátna komisia Olympiády ľudských práv

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, 2021